

ПРОЦИК О. О.

викладач

ПВНЗ «Хмельницький економічний університет»

СОЛОГУБ С. Л.

магістрант

ПВНЗ «Хмельницький економічний університет»

УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА ЗА РАХУНОК ПЛАНУВАННЯ

У статті розглянуто і обґрунтовано, що наріжним каменем концепції переходу до ринкової економіки в Україні є роздержавлення та приватизація більшої частини державної власності, які передбачають значне підвищення самостійності й ефективності роботи підприємств. При цьому функції планування (стратегічного і поточного) повністю переходять до суб'єктів господарювання. Тому бізнес-планування є об'єктивною вимогою успішної господарської діяльності в умовах сучасної ринкової економіки. Завдяки бізнес-планам можна підняти зміст планової роботи на підприємстві за допомогою сучасної технічної бази, інтелектуальної праці, комп'ютеризації, раціонального використання накопиченого досвіду в області планування та організації виробництва.

Ключові слова: акціонерне товариство, капітал підприємства, стратегічне планування, бізнес-планування.

ПРОЦИК О. А.

преподаватель

ЧВУЗ « Хмельницкий экономический университет»

СОЛОГУБ С. Л.

магістрант

ЧВУЗ « Хмельницкий экономический университет»

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФОРМИРОВАНИЯ КАПИТАЛА АКЦИОНЕРНОГО ОБЩЕСТВА ЗА СЧЕТ ПЛАНИРОВАНИЯ

В статье рассмотрено и обосновано, что главным в концепции перехода к рыночной экономике в Украине является разгосударствление и приватизация большей части государственной собственности, которые предусматривают значительное повышение самостоятельности и эффективности работы предприятий. При этом функции планирования (стратегического и текущего) полностью переходят к субъектам хозяйствования. Поэтому бизнес-планирование является объективным требованием успешной хозяйственной деятельности в условиях современной рыночной экономики. Благодаря бизнес-планам можно поднять содержание плановой работы на предприятии с помощью современной технической базы, интеллектуального труда, компьютеризации, рационального использования накопленного опыта в области планирования и организации производства.

Ключевые слова: акционерное общество, капитал предприятия, стратегическое планирование, бизнес-планирование.

PROTSYK A. A.

lecturer

Private Higher Educational Institution "Khmelnitskyi Economical University"

SOLOHUB S. L.

master's degree student

Private Higher Educational Institution "Khmelnitskyi Economical University"

IMPROVEMENT OF THE CAPITAL FORMATION OF THE JOINT STOCK COMPANY BY PLANNING

It has been considered and substantiated in the article that the cornerstone of the concept of transition to a market economy in Ukraine is the denationalization and privatization of most part of the state property, which provide significant enhancement of independence and efficiency of the enterprises. In this case the functions of

planning (strategic and current) are completely pass to the economic entities. Therefore, business planning is an objective requirement for successful business activity in the conditions of modern market economy. Thanks to the business plans, you can raise the content of the planned work at the enterprise using modern technical base, intellectual work, computerization, the rational use of accumulated experience in the area of planning and organization of production.

Keywords: joint capital enterprise, capital of the enterprise, strategic planning, business planning.

ksyusha_procik@mail.ru

Постановка проблеми. Досвід роботи великих промислових підприємств свідчить про те, що найбільш доцільним, з точки зору формування ефективного власника, є перехід до колективної власності на засадах акціонерної форми господарювання. Саме вона дала помітне посилення трудової мотивації, підвищення зацікавленості працівників у кінцевих результатах діяльності акціонерного товариства. В процесі приватизації необхідно приймати такі методичні та практичні рішення, які забезпечили б збереження виробничого комплексу, науково-технічного і кадрового потенціалу, подальший розвиток і нарощування виробництва конкурентоспроможної на ринку продукції. Це зумовлює необхідність серйозних якісних змін у характері планування діяльності акціонерного товариства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням складання бізнес-планів присвячено дуже багато праць учених-економістів, як М. Круглова, Т. Яцкова [8], А. Поддєрьогіна [7], В. Опаріна [4] та ін.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування рекомендацій щодо удосконалення формування капіталу акціонерного товариства за рахунок планування.

Виклад основного матеріалу. За останні роки в економіці і фінансовій системі України відбулися радикальні зміни, обумовлені досягненням Україною політичної та економічної незалежності і переходом до розбудови соціально орієнтованої ринкової економіки. Стратегія розвитку підприємства повинна відповідати вимогам ринкової економіки і реагувати на всі процеси в державі. У зв'язку з цим на підприємствах України виникла проблема стратегічного планування і бізнес-планування.

Уміння розробляти стратегічні плани (з облік фінансової діяльності підприємства) і бізнес-плани в умовах реформування української економіки в ринкову стає вкрай актуальним у силу наступних причин:

- з'явилося нове покоління підприємців, що не має досвіду планування і керівництва комерційних структур, і тому погано представляє коло проблем, що їх очікують;
- досвідчені керівники старої формації в нових умовах господарювання не готові до конкурентної боротьби, не можуть прорахувати свої майбутні кроки;
- розраховуючи на одержання інвестицій, потрібно вміти розробити й обґрунтувати бізнес-план, довести інвесторам, що гроші вкладаються в надійне, ефективне підприємство;
- аналізуючи ефективність інвестиційних проектів, необхідно врахувати усі фактори, що визначають ризики: фінансово-економічні, соціальні, технічні й екологічні.

Насамперед необхідно визначити «Теоретичні основи бізнес-планування акціонерної форми господарювання» – визначається економічна сутність планування як вагомого чинника господарської діяльності в ринковій економіці; обґрунтовується роль стратегічного планування та необхідність розробки технологічної стратегії [1].

Розвинений, різноманітний ринок повинен базуватися на адекватному виробництві, що передбачає корінні зміни у всіх його сферах, в тому числі й у виробничій. У цих умовах бізнес-план стає найважливішим інструментом ефективного господарювання. В плануванні активну роль відіграє цілеспрямована діяльність господарюючого суб'єкта в умовах обмеженості ресурсів. Такий підхід до планування кореспондується з розумінням планомірності як свідомо підтримуваної пропорціональності у розвитку всіх чинників виробництва. Силою, яка протидіє розширенню планомірності, є не ринок, а елемент стихійності. Ринок протидіє планомірному господарюванню лише в тій мірі, в якій містить у собі стихійний елемент. Умовами стихійного протікання процесів є не тільки соціально-економічні складові, а головним чином слабе планування цих процесів з боку

господарюючого суб'єкта, недостатність знань та інформації і неможливість своєчасної її переробки існуючими технічними засобами, слабе методологічне забезпечення. Українські підприємства, які не мають сучасних засобів збору, переробки і аналізу великої кількості інформації про виробничі процеси, неспроможні якісно спланувати свою діяльність навіть на короткий проміжок часу, не кажучи про середньо- та довгострокове планування.

Науково обґрунтоване стратегічне планування розвитку акціонерних товариств забезпечує можливість їх стабільного становища на ринку. Неправомірно було б припускати, що поява такої форми господарювання в економіці України, як акціонерне товариство, відразу істотно змінить систему підприємств з державною формою власності, що існувала раніше, та усуне притаманні їй протиріччя. В цьому зв'язку поступовий розвиток акціонерних товариств є об'єктивною необхідністю; він повинен базуватися на більш ефективному використанні переваг цієї організаційної форми господарювання в умовах ринкових відносин [5].

На процес розвитку АТ впливають різнонаправлені та одночасно діючі чинники, серед яких важливим є планування виробничо-господарської діяльності. Розвиток акціонерних товариств реально здійснюється внаслідок впровадження заходів при різних варіантах сполучення їх характеристик. Вони зумовлюють різні можливі шляхи розвитку, що визначає необхідність обґрунтування та конкретизації відповідних цілей, чіткого виділення генерального напрямку з урахуванням загальних закономірностей і специфічних особливостей розвитку АТ як на близьку, так і на майбутню перспективу. При цьому акціонерне товариство може бути представлено у вигляді складної та саморозвинутої відкритої системи, якій притаманні направленість, закономірність та якісний стан [5].

У процесі формування ринкових відносин планування безпосередньо в акціонерному товаристві набуває нового характеру порівняно з системою, яка існувала раніше. Самостійність АТ в області планування є особливо важливою в умовах, коли треба досягти: відповідного співвідношення між попитом і пропонуванням на продукцію як промислового, так і споживчого призначення; визначеної рівноваги між фінансовою та матеріально-речовою сторонами виробництва; реальної можливості орієнтувати виробничо-господарську діяльність на задоволення потреб споживачів. Планування виробничо-господарської діяльності АТ обумовлено необхідністю безперервної адаптації до навколишнього середовища, схильне до частих змін, які важко передбачити, а також пошуком динамічних форм і методів виявлення закономірностей його функціонування.

Стратегічне планування як складова частина бізнес-плану дозволяє здійснювати розробку довгострокової стратегії, що забезпечує перемогу в конкурентній боротьбі, та створювати відповідний інструментарій щодо реалізації стратегії у поточних виробничих планах, впровадження їх у практичну діяльність акціонерного товариства [7].

Одним із напрямків забезпечення життєздатності та прибутковості АТ може бути бізнес-планування, яке повинне використовуватися для розробки концепції розвитку завдяки можливості ретельного обґрунтування стратегії з позицій маркетингової, виробничої та фінансової діяльності. У роботі запропоновано схему взаємодії учасників у процесі розробки бізнес-плану. Мета її розробки пов'язана з невизначеністю зовнішнього середовища і враховує можливість залучення капіталу, інноваційні ефекти та зміну власника. Серед учасників розробки бізнес-плану розглядаються менеджери, акціонери, кредитори та партнери. Такий бізнес-план відображає усі сторони діяльності акціонерного товариства; в ньому передбачається аналіз проблем, з якими стикаються АТ на ринку, розробка шляхів вирішення цих проблем, а також оцінка не тільки переваг, а й недоліків у діяльності. Крім того, необхідні: ретельне вивчення перспектив розвитку потенційного ринку збуту, оцінка необхідних витрат на виготовлення та реалізацію товарів, і співвідношення з передбаченими цінами реалізації для визначення можливого прибутку. Причому розробка бізнес-плану необхідна не тільки в процесі приватизації, а й у подальшій фінансово-господарській діяльності акціонерного товариства. Це пов'язано з тим, що практично в бізнес-планах у сучасних умовах відсутня програма розвитку АТ, а питання залучення кредитів не

розглядаються взагалі [7]. Отже, необхідно:

- своєчасно внести необхідні корективи;
- оцінити потенційні технічні, ресурсні та фінансові можливості розвитку виробництва;
- оцінити ефективність обраних шляхів розвитку, дохідність заходів та окупність коштів;
- чітко спланувати дії функціональних підрозділів і забезпечити їх взаємозв'язок;
- забезпечити гнучкість, мобільність і швидку реакцію на необхідність перебудови виробництва під впливом зовнішніх чинників. Важливим є аналіз і визначення здійсненності розробленого бізнес-плану [7].

Подальший розвиток акціонерного товариства визначається великою кількістю чинників, найважливішим з яких є інвестиції. Основним напрямом інвестиційного процесу є насамперед організація таких виробництв, які здійснюють вітчизняні розробки світового рівня. Це вимагає управління інвестиційною діяльністю АТ, заснованого на оцінці стану та прогнозуванні розвитку їх інвестиційного потенціалу, аналізі інвестиційної привабливості акціонерних товариств, які повинні розглядатися як потенційні об'єкти інвестування.

Перехід до ринкових відносин вимагає нового економічного мислення, основними рисами якого є гнучкість, альтернативність, націленість на кінцеві результати, орієнтація на людський чинник та вирішення соціальних проблем. Одним із ефективних методів, який забезпечує практичну реалізацію цих рис, є функціонально-вартісний аналіз. Він реалізує стратегію акціонерного товариства на певному ринку з урахуванням психології та переваг споживачів. Направленість ФВА в сучасних умовах не може обмежуватися конструкцією виробу та технологією його виробництва. Самостійне значення має зниження витрат, які безпосередньо не пов'язані з економією матеріалів. Це – реалізація постачальницької та збутової діяльності, пошук нових споживачів не тільки на основну продукцію, а й на відходи виробництва тощо. Ці заходи можуть забезпечити істотне зниження загальних витрат [6].

Важливим питанням, яке вирішують майже всі акціонерні товариства, є визначення джерел фінансування. В умовах ринку практичними джерелами можуть бути власні нагромадження (амортизаційні відрахування, прибуток), акції, облігації, позики, відсотки від власних грошей, вкладених до банку або позичених іншим підприємствам. Велику допомогу при визначенні фінансових джерел і найбільш ефективного їх використання може надати ФВА.

Розвиток економічних методів господарювання веде до змін у постановці цілей і задач ФВА, що зумовлює необхідність його вдосконалення в ході перебудови господарчого механізму управління АТ. Це вимагає розробки стратегії самого аналізу. Така стратегія передбачає встановлення цілей його використання, які реалізуються у певних умовах з урахуванням переваг і недоліків. Функціонально-вартісний аналіз забезпечує:

- отримання значного економічного ефекту за рахунок функціонального підходу;
- комплексність, яка передбачає погляд на розвиток крізь призму акціонерного товариства в цілому;
- охоплення усіх стадій інноваційного процесу;
- ймовірність сталої роботи АТ без значного ризику за рахунок можливості отримання ефекту [6].

Модель системи управління акціонерним товариством можна розглядати у двох аспектах: як склад і відносини структурних підрозділів (організаційна структура) та як їх взаємодії (функції). Первинними відносно структури є функції, які визначають динамічність системи управління з точки зору досягнення цілей. На систему управління впливає структура, яка спрощує або ускладнює, прискорює або сповільнює її розвиток. Проведення ФВА системи управління акціонерним товариством повинно здійснюватись у такій послідовності:

- опис принципів побудови системи управління;
- виявлення та формулювання цілей і функцій управління;
- вартісна оцінка й остаточний вибір варіанту [7].

Необхідною умовою включення того чи іншого варіанту системи управління до альтернативного служить його спроможність сприяти реалізації глобальної цілі системи. При цьому слід розглядати такі напрями вдосконалення системи управління:

- зниження витрат при обґрунтованому зниженні функціональних елементів і (або) функціональність надлишковості окремих елементів;
- зменшення витрат при збереженні кількості функціональних елементів;
- скорочення витрат при одночасному збільшенні числа функціональної недостатності окремих елементів;
- збільшення числа функціональних елементів і (або) зменшення функціональної недостатності окремих елементів при незмінних витратах на утримання апарату управління або при деякому економічно виправданому збільшенні витрат [5].

Введення нових та розширення існуючих підрозділів, збільшення ставок і окладів, придбання оргтехніки, поліпшення умов праці – все це припустиме лише у випадках, коли забезпечується одержання додаткового прибутку. Такий прибуток може бути отриманий як за рахунок поліпшення роботи акціонерного товариства в цілому, так і внаслідок власної комерційної діяльності підрозділів, що утворюються. До того ж в умовах розвитку господарської діяльності АТ і переходу до ринкових відносин внесок системи управління у доходи залежить від врахування економічної ситуації (рівня договірних цін, своєчасного забезпечення поставок, формування попиту покупців тощо).

Господарська діяльність АТ знаходиться у тісному взаємозв'язку з поведінкою акціонерів відносно розподілу одержаного прибутку. Поведінка акціонерів при цьому має характер невизначеності. Тому оперативні рішення правління акціонерного товариства вимушене приймати в умовах невизначеності. Слід відмітити, що зіткнення інтересів правління й акціонерів умовне, тому що прагнення АТ забезпечити стале зростання прибутку відповідає корінним інтересам акціонерів. Цілі у акціонерів і правління однакові, але розуміння взаємовідносин і засобів досягнення цілей різні, бо правління АТ більше прагне до врахування довгострокових наслідків рішень щодо розподілу прибутку, а акціонери – короткострокових, негайних [5].

У сучасних умовах бізнес-планування набуває значення важливого інструменту ефективного господарювання. Застосування теоретичних основ бізнес-планування, можливостей його практичного використання дозволяє забезпечувати планову роботу в акціонерних товариствах на основі досягнень сучасної технічної бази комп'ютеризації, раціонального використання світової та вітчизняної науки в області планування й організації виробництва. Перехід до нової методології планування вимагає проведення наукових досліджень, серед яких важлива роль належить стратегічному бізнес-плануванню. Його наукове обґрунтування забезпечує можливість стабільного становища АТ на ринку. Його подальший розвиток базується на сукупності взаємозв'язків, які визначають основні його тенденції. При цьому акціонерне товариство може бути представлено у вигляді складної організованої системи, що саморозвивається, якій властиві направленість, закономірність і відповідний якісний стан [5].

Життєздатність та прибутковість АТ може бути забезпечена завдяки стратегічному бізнес-плануванню його діяльності, яке включає: обґрунтування системи доказів доцільності певного виду діяльності; встановлення перспектив соціально-економічного розвитку; прогнозування економічних ризиків.

Висновки. Розробку бізнес-плану запропоновано проводити в три взаємопов'язані етапи, що дозволяє: оцінювати потенційні технічні, ресурсні та фінансові можливості АТ; обґрунтовувати ефективність обраного шляху розвитку, дохідності та окупності коштів; чітко планувати діяльність всіх функціональних підрозділів та забезпечувати їх взаємозв'язок; надавати гнучкості та мобільності у перебудові виробництва під впливом зовнішніх чинників.

Господарська діяльність акціонерного товариства знаходиться у тісному взаємозв'язку з поведінкою акціонерів відносно розподілу прибутку, що одержується, яка несе в собі

невизначеність. Одним із методів вироблення ефективних господарських рішень за таких умов є теорія ігор, яка дозволить формувати стратегію розподілу прибутку як складову частину фінансового розділу бізнес-плану.

Список використаних джерел

1. Гетьман О. О. Економіка підприємства / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал : навч. посіб. – 2-ге вид. К. : Центр учб. літ., 2010. – 488 с.
 2. Гузенко О. П. Фінансове планування на промислових підприємствах / О. П. Гузенко // Фінанси України. – 2003. – № 11. – С.73-76.
 3. Давиденко Е. А. Проблеми організації фінансового планування і контролю на вітчизняних підприємствах / Е. А. Давиденко // Фінансовий менеджмент. – 2005. – № 2. – С. 32-39.
 4. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посіб. [2-ге вид., доп. і перероб.] / В. М. Опарін. – К. : КНЕУ, 2002. – 240 с.
 5. Орлов О. О. Планування діяльності промислового підприємства : підручник / О. О. Орлов. – К. : Скарби, 2002. – 336 с.
 6. Скібіцький О. М. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. / О. М. Скібіцький. – К. : ЦНЛ, 2006. – 312 с.
 7. Фінанси підприємств : підручник / [А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін. ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін]. – 6-те вид., перероб. та допов. – К. : КНЕУ, 2006. – 552 с.
 8. Яцків Т. І. Теорія економічного аналізу / Т. І. Яцків – Львів : Світ, 2003. – 330 с.
-